

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 13:00 uur d.d. 28 maart – 14:30 uur d.d. 29 maart

5.1.2e

Directie Communicatie VWS | Input voor de interdepartementale omgevingsanalyse

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Nederlanders besmet en/of geïsoleerd Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Zorginstellingen en personeel 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek dat zich (o.a. op sociale media) zorgen maakt Politici

Samenvatting

- De vraag of ziekenhuizen, en dan met name de IC's, de drukte aankunnen blijft onderwerp van gesprek. Er wordt nog steeds met spanning uitgekeken naar de komende dagen – zijn er dan voldoende IC-plekken?
- Ondertussen wordt meer gepraat over wie wel en wie niet op de IC belanden. Medische professionals willen dat mensen minder vaak pas in het ziekenhuis verrast worden met deze moeilijke vraag. Daarom roepen zij Nederlanders op om vast na te denken over een behandeling op de IC, gelet op de eigen gezondheid. EenVandaag brengt een afwegingskader voor huisartsen in beeld; patiënten met onderliggend lijden, terminalen en zwakkeren worden een IC-opname afgeraden.
- Opvallend is het nieuws dat huisartsen patiënten alvast bellen met het bericht dat zij – in het geval dat – niet in aanmerking komen voor de IC. Het verhaal doet ook op social media stof opwaaien.
- Media schrijven dat, in tegenstelling tot vorig weekend, nu geen sprake is van grote groepen mensen die samenkomen. Regionale media doen verslag van normaal drukbezochte plekken die nu stil blijven. Er wordt gesproken van 'spooksteden'.

Karakterisering berichtgeving

- NOS 8-uurjournaal: "Het is de grote vraag van dit weekend: kunnen de ziekenhuizen de drukte aan? De IC-afdelingen bereiken zo langzamerhand de maximale capaciteit."
- Media schrijven dat, in tegenstelling tot vorig weekend, nu geen sprake is van grote groepen mensen die samenkomen. Regionale media doen verslag van normaal drukbezochte plekken die nu stil blijven. Er wordt gesproken van 'spooksteden'.
- In het algemeen wordt het mediabeeld vandaag grotendeels bepaald door medische professionals die in praatprogramma's aanschuiven.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Identiteiten*

- De 7-weken oude dochter Eibhlin van Daniël de Wit (26) lag twee dagen in het VieCuri ziekenhuis in Venlo, nadat zij afgelopen donderdag positief werd getest.
- De Brabantse broers Bram (31) en Guus Konings (29) uit Beek en Donk zijn beiden zwaar getroffen door het coronavirus. Ze zijn in twee verschillende ziekenhuizen in coronacoma gebracht in een poging hun longen zo te laten herstellen van de infectie.
- In de Amerikaanse staat Illinois is een baby gestorven die besmet was met het coronavirus. De plaatselijke gezondheidsdienst bracht in een verklaring naar buiten dat een 'uitgebreid onderzoek' licht moet werpen op de exacte doodsoorzaak. Het kind was nog geen jaar oud.

Scenario's

- Arts-microbioloog Jan Kluytmans trekt op basis van het onderzoek naar Brabants ziekenhuispersoneel dat carnaval waarschijnlijk een katalyserende rol heeft gespeeld bij de verspreiding van het coronavirus in Brabantse brandhaarden.

- Commissaris van de Koning, Wim van de Donk, vertelt gisteravond in Nieuwsuur dat aankomend weekend ‘het weekend van de waarheid’ wordt. “Het wordt heel erg spannend”, vertelt hij, doelend op de ic-capaciteit in de Brabantse ziekenhuizen. “Er wordt hard gewerkt om alles klaar te stomen, ik denk dat we het gaan redden, maar we weten het niet zeker, zoals bij alles met dit virus.”

Informatiebehoefte

- Via de social kanalen van minister De Jonge zijn zaterdag 1000 berichten verwerkt. Enkele berichten over de privacyregel. Zondagochtend stonden er 450 berichten. Door het bericht over de huisarts die ouderen mensen belt om te vragen of zij nog naar de IC willen en het bericht over het noodhospice voor (oudere) mensen met corona, ontstaat het beeld dat ouderen mensen nu al worden afgeschreven. Er waren een aantal berichten over de afgekeurde mondkapjes, maar amper gerichte vragen.
- Via de social kanalen van Van Rijn zijn er zaterdagavond 155 berichten voltooid. Deze berichten waren onderdeel van een discussie naar aanleiding van twee negatieve tweets van Fleur Agema en Geert Wilders. Verder waren er nog een paar vragen over het doneren van mondkapjes. Zondagmorgen staan er bij Van Rijn 134 berichten open. Het sentiment is hier over het algemeen negatief. De tweets zijn onderdeel van onderlinge discussies naar aanleiding van de tweets van Fleur Agema en Geert Wilders (zie eerder).
- Via de social kanalen van VWS zijn zaterdagmiddag zo’n 443 berichten verwerkt die grotendeels gingen over het bericht m.b.t. de geleverde apparaten van Philips. Het sentiment is overwegend positief. De meest voorkomende vraag gaat over het geleverde aantal van de partij. Daarnaast blijven er vragen binnenkomen over de mondkapjes en waren er steunbetuigingen voor zorgmedewerkster Marga. Zaterdagavond zijn er op de reguliere kanalen nog eens 339 berichten verwerkt. Onderwerpen gingen voornamelijk over de levering (en aantallen) van de beademingsapparatuur en aan het einde van de avond over de terugroepactie voor mondkapjes uit China. Het sentiment was toen overwegend negatief. Mensen vinden dat de overheid gefaald heeft in het beschermen van zorgpersoneel. Bij de reguliere kanalen staan zondagmorgen 309 berichten open. Het sentiment is 50/50. Het gaat voornamelijk over de terugroepactie van de mondkapjes uit China. Mensen zijn enerzijds verbaasd hoe dit heeft kunnen gebeuren maar aan de andere kant ook erg blij dat er kritisch naar gekeken wordt. Dit resulteert op Twitter voornamelijk in onderlinge discussies met een enkele vraag ertussen.
- Bij Mantelzorgelijk en MantelzorgNL staat de telefoon ‘roodgloeiend’.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Terugroepactie partij mondkapjes

- Het Amphia ziekenhuis in Breda en het Jeroen Bosch Ziekenhuis in Den Bosch zeggen de betreffende mondkapjes niet te hebben gebruikt. Het Radboud MC in Nijmegen meldt aan NOS dat hun medewerkers vrij snel doorhadden dat de mondkapjes niet goed waren. Waardoor ze niet gebruikt zijn. Het Bravis ziekenhuis daarentegen, gebruikte ze wel.

Gehoor geven aan de maatregelen

- Media als De Telegraaf en ANP schrijven dat in tegenstelling tot vorig weekend nu geen sprake is van grote groepen mensen die samenkomen. Nederlanders lijken dit weekend niet massaal naar strand, bos of natuur te trekken. Er wordt een aantal keer gesproken over ‘spooksteden’.
- Bewijs wordt geleverd door regionale media die verslag doen van normaal drukbezochte locaties, die nu rustig blijven. Via livestreams van stranden was ook te zien dat meer mensen wegbleven.
- Op enkele plaatsen ging het toch mis. Zo werden huisfeestjes gegeven en waren enkele natuurgebieden (zoals in de regio Rotterdam) toch te druk.

Zorgcapaciteit ziekenhuizen

- De komende week gaan bijna honderd verpleegkundigen en artsen van Defensie aan de slag in ziekenhuizen. De 10 militaire artsen en 85 verpleegkundigen gaan werken in negen ziekenhuizen, zei Rob Bauer, de hoogste militair, in WNL op Zondag.
- Een groep ziekenhuizen in de regio Noord-Holland en Flevoland gaat gezamenlijk het aantal intensiverebedden uitbreiden.

- De vestiging van het Isala Ziekenhuis in Zwolle wil twee patiënten zo snel mogelijk naar Duitsland verplaatsen. Het wachten is op officiële toestemming daarvoor. De grens van de capaciteit op de intensive care is nog niet bereikt, zegt het ziekenhuis, maar het idee is om de piek die nog wordt verwacht voor te zijn.
- In Doorwerth komt een speciaal zorgcentrum voor coronapatiënten. Het zorgcentrum Mooi-Land wordt daarvoor ingezet. Het centrum is een samenwerkingsproject van de regionale ziekenhuizen, huisartsen en verpleeghuizen.
- Een groep ouderenzorgorganisaties in Noord-Holland en Flevoland maakt tot 250 plekken vrij voor herstellende coronapatiënten.
- Op het parkeerterrein bij het Albert Schweitzer ziekenhuis (ASz) in Dordrecht is vanwege het coronavirus een extra landingsplek voor een traumahelikopter gemaakt. Intensive care-patiënten met corona kunnen zo sneller worden overgeplaatst van het ene ziekenhuis naar het andere. Nu zijn ambulances veel tijd kwijt aan het verdelen van patiënten over het land.
- Defensie beraadt zich op medische hulp aan de met Nederland verbonden eilanden in het Caribisch gebied, als die daar behoefte aan zouden krijgen. Dat zei de Commandant der Strijdkrachten Rob Bauer in het tv-programma WNL op Zondag.

Zorg voor ouderen en mensen met een zwakke gezondheid

- Organisaties voor mantelzorgers merken dat het dringen beroep dat op partners of op andere mantelzorgers wordt gedaan om de zorg voor kwetsbare ouderen op te vangen, tot grote zorgen leidt. Bij Mantelzorgelijk en MantelzorgNL staat de telefoon roodgloeiend.
- NOS 8-uurjournaal: "Door de strenge coronamaatregelen in de zorg komt het voor dat patiënten vlak voor overlijden nauwelijks contact hebben met geliefden, dat zijn soms schrijnende situaties en er wordt van alles aan gedaan om dat vaker te kunnen voorkomen. Er komen noodhospices en zorghotels."
- In EenVandaag het verhaal van een ouder stel dat door de huisarts gebeld werd met de boodschap dat zij, mochten ze besmet raken, niet in aanmerking komen voor de IC. De oudere man spreekt van 'discriminatie'.

Brabant

- Het overplaatsen van Brabantse coronapatiënten naar ziekenhuizen elders in het land is zo goed als tot stilstand gekomen. Dit omdat de hospitalen in andere provincies nu ook zelf een flinke toename aan ernstig zieke coronapatiënten voor de kiezen krijgen. Dat laat het Regionaal Overleg Acute Zorgketen in Brabant zaterdagavond weten.
- Brabanders leven deze weken op het ritme van de uitvaarten. Sommige uitvaartondernemers hebben het zo druk dat ze nee moeten verkopen.

Oproepen

- Het OLVG roept mensen met klem op om vooral naar de spoedeisende hulp te blijven komen bij ernstige gezondheidsproblemen, ook als je geen corona denkt te hebben. Op de eerste hulp is het veel rustiger dan normaal en dat is volgens het ziekenhuis bijzonder zorgelijk. Zo krijgt de spoedeisende hulp op het OLVG normaal gesproken 250 patiënten per dag. Nu zijn het er 125, waarvan ongeveer de helft coronagerelateerd zijn.

Initiatieven

- Het Nederlands Jeugdinstituut heeft tips opgesteld om de spanningen thuis niet te laten oplopen.
- Bavaria gaat desinfectiemiddel maken in de strijd tegen de verspreiding van het coronavirus. De desinfecterende spray wordt gratis verdeeld over ziekenhuizen, huisartsenpraktijken en verzorgingshuizen in binnen- en buitenland.
- De Noordwijkse camping De Duinpan fungeert de komende weken als exclusief rustoord voor 'zorghelden' van alle rangen en standen die dagelijks in hun huisartsenpraktijk, ziekenhuis of verpleeghuis tegen corona strijden.

Opvallend

- Een vlogger zou stiekem filmopnamen hebben gemaakt in de 'triagetent' die is opgezet bij ziekenhuis Bernhoven in Uden. Bronnen in de zorg zeggen dat mogelijk een overleden patiënt is gefilmd. De identiteit van de vlogger is onbekend.

Betekenisgeving*Schrijvende situatie in Brabant*

- 'Het coronavirus houdt Brabant al een maand in zijn greep'.
- Sommige uitvaartondernemers in Oost-Brabant kunnen de drukte van het aantal coronasterfgevallen nog amper aan. Zij moeten nee verkopen, meldt Nieuwsuur.
- Uitvaartondernemer Ton Claassen uit Veghel vertelt dat het plaatselijke crematorium nu 7 dagen per week open is om 'de grote vraag naar crematies' in te vullen. Hij heeft twee keer zoveel kisten als normaal besteld. "Dit is gewoon een oorlogssituatie."
- Dorpen in Oost-Brabant als Uden, Erp, Schijndel en Boerdonk zien de ene na de andere oudere ziek worden en overlijden. Huisartsen in de regio zijn kritisch dat het RIVM de sterfgevallen niet meetelt als coronadoden.

Druk op de IC

- Volgens microbioloog Marc Bonten wordt de druk op de IC-bedden in Brabant minder hoog, maar stijgt deze in Zuid-Holland. Volgens Bonten blijft het 'heel spannend' of we het gaan halen met de IC-capaciteit.
- Armand Girbes plaatst kanttekeningen bij de uitbreiding van het aantal IC-bedden en bij 'uitvindingen' waarmee twee patiënten kunnen worden beademd met één machine. "Het is geweldig leuk om dat op televisie te laten zien, maar ik moet helaas uitleggen dat dat geen goede oplossing is."
- Robbert Groenewegen, arts en medisch manager op de Spoedeisende Hulp van het Bravis ziekenhuis, zegt 'grote zorgen' te hebben over de landelijke IC-capaciteit. De IC ligt niet vol, maar de piek is aanstaande. "Ik verwacht dat we volgende week de grens in capaciteit bereiken. De situatie op de IC is problematischer dan op de Spoedeisende Hulp." Wat betreft personeel lukt het dus wel.

'Wie wel, wie niet' naar de IC

- Bij Op1 roepen twee ziekenhuisdirecteuren en een SEH-arts mensen op om thuis na te denken of ze op een IC behandeld willen worden. Ook pleiten ze voor goede vangnetten buiten het ziekenhuis ('een warme hand'). Bij EenVandaag doen huisartsen deze oproep richting ouderen: 'Denk na of je op de intensive care wil bij corona'. Ook volgens microbioloog Marc Bonten is het belangrijk om het gesprek te voeren of iemand wel/niet opgenomen moet worden op de IC.
- EenVandaag laat brengt de IC-richtlijn die huisartsen volgen in beeld. De volgende patiënten wordt dringend geadviseerd om af te zien van een IC-opname: 1) patiënten met ernstig lijden, 2) patiënten die terminaal zijn of een levensverwachting hebben van korter dan 1 jaar, 3) patiënten die heel zwak zijn of dagelijks hulp nodig hebben bij wassen en aankleden.
- Op de vraag 'waar staan we over een week', zegt SEH-arts Gor Khatchikyan: "...wat ik wel zie (...) is dat er nu al op de vloer wij nadenken moeten we niet weer gaan screenen 'Wie wel, wie niet naar de IC?' Dat begint nu wel te spelen. We hebben nog plaatsen op de IC's, maar er gaat een tijd komen dat dat niet meer zo is, dus we moeten nu al nadenken 'wat is wijsheid?' Doen we er goed aan om iemand op de IC te leggen?"
- SEH-arts Gor Khatchikyan: "Er is een hele groep die om religieuze redenen lang vasthouden aan de strijd."

Druk op personeel

- Directeur van het Dijklander Ziekenhuis, Arno Timmermans, kaart aan dat het de vraag is of er genoeg personeel zal zijn om alle beademingsapparaten te bedienen. Volgens hem blijft er vraag naar mensen die op de IC kunnen werken. Ook directeur van het Jeroen Bosch Ziekenhuis, Piet-Hein Buiting noemt aantal medewerkers het belangrijkste. "Die kan je niet toveren."
- SEH-arts Gor Khatchikyan vertelt dat hij berichten krijgt van collega's met het bericht dat ze misschien niet komen werken als beschermingsmiddelen opraken. "Dat begint wel te spelen."

- Volgens Aukje Brouw, manager van cluster Noord-Drenthe van UMCG Ambulancezorg, is het werk voor de ambulancemedewerkers in de laatste weken erg veranderd. Twee van de drie ritten zijn nu coronaritten. De verpleegkundige haalt in zijn eentje de patiënt op. Het is vier uur zweten in zo'n pak. Volgens Brouw is het werk op die manier dubbel zo zwaar. De psychische belasting voor de medewerkers zou enorm zijn.
- Volgens Robbert Groenewegen, arts en medisch manager op de Spoedeisende Hulp van het Bravis ziekenhuis, neemt ook de angst voor besmetting bij medewerkers toe.

Peilingen

- Peil.nl (Maurice de Hond) komt met nieuwe cijfers over steun voor de nieuwe maatregelen (tussen haakjes de cijfers van een week geleden). 68% (67%) van de Nederlanders vindt de huidige maatregelen goed. 25% (27%) vindt het te weinig en 5% (4%) vindt het teveel. 21% (25%) wil een lockdown. De kiezers van PVV en FVD vinden dat het meest. Wanneer over bijvoorbeeld drie weken het aantal slachtoffers gaat dalen, zegt 42% dat men dan de voorkeur heeft op geleidelijk afbouwen van de maatregelen ook als de kans op besmetting nog behoorlijk hoog is. 3% geeft aan dat alle maatregelen dan moeten worden ingetrokken en accepteren dat er veel mensen ziek zijn en 55% geeft de voorkeur aan maatregelen te handhaven totdat het virus (vrijwel) weg is. Vrouwen vinden dat laatste meer dan mannen. Ouderen vinden dat laatste voor 70%, terwijl bij de jongste groepen dat percentage rond de 50% is.
- Peil.nl stelt dat de huidige maatregelen in Nederland als effect hebben, dat het gedrag van de mensen vrijwel lijkt op de situatie die er zou zijn als er een harde lockdown was geweest. Alle scores van de maatregelen, die men zelf heeft genomen, zijn inmiddels tot ruim boven de 90%. Nog maar 21% van de Nederlanders vindt dat de regering een volledige lockdown moet aankondigen.
- Peil.nl meet ook hoe groot men de kans acht dat men zelf besmet wordt en de kans dat men vervolgens overlijdt. Jongeren achten die kans groter dan ouderen. 72% van de ouderen denken dat de besmetting fataal zal aflopen. Naarmate de ouderen de kans groter achten dat ze de ziekte krijgen, achten ze de kans groter dat het fataal wordt. Als indicator is het percentage berekend van het aantal Nederlanders dat de kans groter acht dan 50% dat ze besmet wordt en vervolgens bang is dat het fataal zal worden. Dit percentage is nu 14%. Als we alleen kijken naar de personen boven de 65 jaar dan is dit percentage 20%.

Reacties op terugroepactie partij mondkapjes

- Een aantal Kamerleden reageert op verontwaardigd op het nieuws dat een grote partij mondkapjes wordt terugroepen: PVV-fractievoorzitter Geert Wilders: "Misschien eerst testen en dan pas uitdelen minister @mjrjn in plaats van andersom? (...) Zeer kwalijk en nalatig minister @mjrjn. De zorgmedewerkers dachten beschermd te zijn en te werken en dat was dus niet zo. Levensgevaarlijk." GroenLinks-fractievoorzitter Jesse Klaver: "Mensen die in de frontline werken, moeten kunnen rekenen op goede en voldoende beschermingsmiddelen. Dat het met deze mondkapjes mis is gegaan kan echt niet. Het laat het belang zien van eigen productie en niet afhankelijk blijven van China." SP-fractievoorzitter Lilian Marijnissen: "Dit is ontoelaatbaar. Zorgverleners moeten veilig hun werk kunnen doen. We moeten snel mondkapjes zelf gaan produceren en ze nu direct uit andere sectoren halen waar ze op dit moment minder hard nodig zijn."
- Directeur van het Jeroen Bosch Ziekenhuis, Piet-Hein Buiting reageert: "Dit is een ontzettende set-back, dat is heel jammer. Maar we hebben tot nu toe elke keer 3, 4 dagen vooruit gekeken en toen hadden we steeds voldoende beschermingsmaterialen en dat gaat ons nu weer lukken. (...) Ik ben blij dat de kwaliteitscontrole dit eruit gepikt heeft."
- Directeur van het Dijklander Ziekenhuis, Arno Timmermans, legt uit dat zij binnen de regio heel goed samenwerken. "Wij hebben er vertrouwen in dat die centrale inkoop die geregeld is, dat die ook resultaat zal hebben en ervoor zal zorgen wij ook in de toekomst voldoende beschermingsmiddelen hebben."